

MIRAKLET MUSKÖ

Den världskända örlogsbasen fyller 50 år och firar med Marinstabens återkomst.

Text Per Iko/Försvarmakten

KRIGSARKIVET

NÄR MUSKÖBASEN invigdes den 30 september 1969 var den unik. En hel örlogsbas med varv hade sprängts in i Muskös gnejs på en yta lika stor som Gamla stan. Någon motsvarighet fanns ingen annanstans.

Trots sekretessen hade Musköbasen uppmärksammats två år tidigare på ett annorlunda sätt. Nick Carter, kiosklitteraturens motsvarighet till James Bond, bekämpade i thrillern *Blå död* nynazister och kommunister som gemensamt hade lyckats infiltrera basen.

Tanken att flytta ut Stockholms örlogsstation och örlogsvarv från Skeppsholmen och Djurgården är betydligt äldre än ett halvsekel. Göta kanals skapare, Baltzar von Platen, hade föreslagit att flottan skulle utlokaliseras till Söderköping. Från mitten av 1800-talet tryckte Stockholms stad på för att kunna utnyttja området för byggnation och handel. Flera utredningar föreslog utflyttning till platser som Lidingö, Hägernäs och Erstavik.

Planerna tog fart under det kalla krigets atomvapenhot och 1948 års örlogsbasutredning föreslog att såväl örlogsstation som varv skulle inrymmas skyddade i berg. Djupskåraberget på Muskö nordost om Nynäshamn ansågs bäst uppfylla kraven.

Ett principbeslut togs av

riksdagen den 1 december 1953 men arbetena med att spränga ut tunnlar för jagare och ubåtar hade påbörjats redan i april 1950. I slutet av september 1955 gled det första fartyget, minsveparen M 14, in i docka 3. Regeringen anslog 1959 slutligen medel för en fullständig utflyttning av Stockholms örlogsvarv.

VERKSTÄDER, KONTOR, SJUKHUS
SPRÄNGNINGARBEETENA FÖR verkstadskomplexet var i stort avslutade 1963. Den nästan tre

åstadkommit en operativt välbelägen örlogsbas och en viktig komponent i invasionsförsvaret. I fred kunde alla fartygstyper underhållas, i krig fanns fullgott skydd mot åtminstone konventionella vapen. Utöver de tre dockorna fanns slip, verkstäder, förråd, kontor, krigssjukhus, reningsverk samt ett kök som kunde servera 2 000 portioner tre gånger per dag.

De kommande årens nedskärningar av försvaret skulle grundligt påverka Musköbasen. Behovet av två militära

77 I fred kunde alla fartygstyper underhållas, i krig fanns fullgott skydd mot åtminstone konventionella vapen. 77

kilometer långa Muskötunneln kunde tas i bruk i mars 1964. Den 9 oktober 1967 dockades de första jagarna. Uppland i docka 1 och Halland i docka 2.

Klockan 07:59 på onsdagsmorgonen den 16 juli 1969 steg konteramiral Einar Blidberg, chef för Ostkustens örlogsbas, ombord på en barkass vid Skeppsholmen. Klockslaget var medvetet valt – någon tretungad örlogsflagga hissades inte mer över Amiralitetshuset. Örlogsbasen hade omgrupperat till Muskö efter 329 år i centrala Stockholm.

Nitton års byggnation hade

underhållsvarv ifrågasattes.

En försäljning av Muskövarvet föreslogs av regeringen 1992. Genom försvarsbeslutet 2004 avvecklades Ostkustens marinbas och varvet skulle främst inriktas på civil verksamhet.

Det förändrade omvärldsläget efter 2014 har inneburit att Försvarmakten börjat återta förmågan till ett nationellt försvar. Ett led i denna utveckling är att försvarsgrensstaber åter inrättats. Under 2019 har Marinstaben flyttat ut från Högvärteret på Lidingövägen 24 för att på nytt göra Muskö till den svenska marinens nav. ◀

Ett samhälle i berget. I jagardockorna skulle den 38 meter höga Katarinahissen kunna rymmas stående. Stora bilden: Torpedbåten Rigel förtöjs i dockan. Små bilder från vänster: Jagaren Halland med sina 121 meter har gott om plats. Torped 45 för ubåtsjakt på väg mot en korvett. Ubåten Bävern löper ut efter modifiering.